

به نام خدا

بوی نارنج خیال

(مجموعه‌ی شعر)

علی الهادی

انتشارات رُخشید

۱۳۹۵

سرشناسه	: الوندی، علی، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: بوی نارنج خیال (مجموعه‌ی شعر) / علی الوندی.
مشخصات نشر	: شیراز: رخشید، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۹۶ ص؛ ۵/۱۴×۲۱ س.م.
شابک	: 978-600-5723-31-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۱۴
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ب۹۸۶ / ۸۳۳۴ PIR
رده بندی دیویی	: ۸۱۶/۶۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۰۰۸۹۸

مرکز نشر: شیراز - بلوار پیش کوچه ۱۱ پلاک ۷۸ - ۰۷۱۳۶۲۵۸۱۵۰

بوی نارنج خیال

(مجموعه شعر)

علی الوندی

ناشر: رخشید

آماده‌سازی کتاب: سید مجتبی جعفری زنگ

حروف‌نگاری: کتاب آرایان پارس

طرح جلد: احسان ایمانی زاده

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مجتمع چاپ دنیا

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۲۳-۳۱-۱

ISBN: 978-600-5723-31-1

مرکز پخش: ۰۷۱۳۷۲۰۴۱۹۶ - ۰۹۱۷۷۳۷۰۶۲۴

هر گونه عایدی از این کتاب به نفع کودکان سرطانی است.

مقدمه

شعر فارسی حکایت و ماجرای بس غریب دارد. خود را از گلوی شاعران زخم خورده بیرون کشیده و عرصه‌های گوناگون را بی‌محایا درنور دیده است. گاهی نقل حماسه بر پرده خوانی جان بوده است و گاه نقل مجلسی در هنگامه شعور و عشق و مستی گاه در قصر پادشاهی به بهانه‌ی صله‌ای، تن به در یوزگی و هیچی داده است و گاه چنان با خرد و حکمت در آمیخته است که "ان مع الشعر لحکمه" را از زبان نبی مکرم اسلام در وصف خود ساری و جاری ساخته است. گاه عاشقانه عشق پروریده است و گاه عارفانه از معرفت دوست سخن گفته است. گاه هفت خوان حماسه را به تنگ تن جادوگر و دیو سپید رفته است و گاه در هفت شهر عشق، هدهد جان را به دیار سمرغ حقیقت رهنمون شده است. گاه دیار خراسان بزرگ را نشیمنگاه خوان ساخته و گاه با گذر از چند جنگ شهر آشوب و خانه برانداز، خود را به مغازله‌های عاتق و جرم رسانده است. گاهی از گلوی غزنویان ترک تکلم شده است و گاه از زبان حاکمان و منشیان مغول و گاه از زبان میرزایان عصر شاهرخ و تیمور. گاه جلای وطن آورده است و در سرزمین هند به نامهربانی حاکمان تبریز و اصفهان، تلخ گریه کرده است و گاه پا به پای نادر به کشور گشایی پرداخته است. گاه از شیران و دلیران ایران حماسه پرداخته و صد افسوس که گاه نیز بی‌خبر از تکه پاره شدن خاک وطن در وصف گریه ناصرالدین شاه، بلبل زبانی کرده است. گاه زبان طنز ایرج بوده و به پرده ر کشف حجاب گفته است و گاه از گلوی زخمی شاعران مشروطه از درد و آع وطن سخن به میان آورده است. گاه بدون قانونمندی به هیچ نظام اخلاقی، به عریانی تن در داده و شیرین را در چشمه جوشان خسرو ریخته است و گاه در شعر پروین، متانت و نجابت زن دردمند ایرانی را زیبا و تأمل برانگیز به تصویر کشیده است. انگار نی‌نامه مولوی حکایت تلخ و شیرین همین ساحره درمند هرجایی است که:

من به هر جمعیتی نالان شدم
جفت بدحالان و خوش حالان شدم
هرکسی از ظن خود شد یار من
از درون من نجست اسرار من

ری که در طول قرون هرکسی از ظن خود یار شاعر شده است و بر گمان خود
حرفی از شعر به دست داده است. حضور شعر در همه عرصه‌ها از رزم و بزم گرفته تا
مدرسه، مسجد، خانقاه و دیر و مجلس وعظ، همه و همه گویای این مطلب است
که شعر، بی محالمان، مکان و جغرافیا را در نور دیده و در هفت اقلیم جان و جهان
به دلبری پرداخته است. ظن است کلمات فارسی آنقدر هست که بتواند عواطف و
اندیشه‌های برخاسته از پیدای پهر وجود آدمی را در قالب زیباترین عبارات و ادبیات
به تصویر بکشاند. آمیختگی شعر با فرهنگ مردم و اندیشه‌های اجتماعی، این هنر
متعالی را زبان گویای جوامع بشری ساخته است. گاهی شعر انقلابی به پا کرده و
زبان بارز، برای انتقال اندیشه‌ها بی‌نیاز نبوده است. گاهی شعری انقلابی به پا کرده و
گاهی انقلابی شعری پویا و پایا را سامان داده است.

ساختارهای اجتماعی قرن بیستم، منتقدان را بر این بار استوار داشت که شعر در
شکل و ساختار است که نمود می‌یابد. بسیاری از شکایات بیان روسی در
بیانیه‌های متعدد خود این اندیشه را ترویج دادند اما به هم ریختگی، بی‌سازمانی و کارهای
اجتماعی در سال‌های پس از جنگ جهانی دوم، اندیشه‌های ساختار شکن را چنان
ترویج داد که هنر در تاویلات مختلف و فرو ریختگی ساختارهای خشک کلیشه‌ای
مفهوم یافت. ادبیات پست مدرن، چنین اندیشه‌هایی را سرلوحه تعلیمات خود قرار
داد و به ساختار شکنی و هنجار گریزی‌های صرفی و نحوی، اعتباری دیگر گونه
بخشید اگر چه حتی در سه واژه اعتبار، حتمیت و قطعیت نیز به دیدی
منتقدانه‌تر نگریست.

با همه این احوال ثبوت و بروز ادبیاتی تحت عنوان ادبیات پست مدرنیستی در ایران به همان میزان غریب می‌نماید که بروز اندیشه‌های نسبت گرایانه غربی در هنجارهای سیاسی و اجتماعی ایرانی که هرگز گسست کامل از سنت‌های دیرین را تجربه نکرده است. نادیده انگاشتن برخی از اتفاقات زبانی در حوزه شعر و رویکرد صریح شاعران به هنجارهای سیاسی و اجتماعی کمال بی‌انصافی است. حتی برخی از منتقدان، اروتیسم بی‌حد و حصر شعر امروز را نتیجه همین بحران اجتماعی، اخلاقی موجود و زاده عقده‌های فروخورده جامعه‌ای استبدادی و بی‌ملاحظه دانستند. بی‌هویتی جریان و افراط و تفریط‌های تابع آن به بی‌اعتباری بیش از پیش این ایده است.

در کنار این جریان افراطی اما هستند شاعرانی که تنها به هویت ادبیات ایرانی می‌اندیشند و به زبان پرمز و رمزی که هزار سال شعر فارسی رقم زده است، هنوز بسیارند شاعرانی که بدای از فرقه بازی‌های معمول تنها به شعریت کلام می‌اندیشند و به ماندگاری در ادبیات امرز. این گروه از شاعران که البته در یک طیف خاص محصور نمانده‌اند به سبب وجوهی تازه از شعر تأکید دارند و در این میان بدور از هرچه غوغا، با خلق آثاری در خور، جلوه‌هایی زیبا و تأمل برانگیز از شعر دهه هشتاد را انعکاس داده‌اند.

مجموعه‌ای حاضر حاصل سال‌ها تلاش و ممارست ساعری است که بر چند و چون زبان امروز آگاه است. از تندروی‌ها و کج روی‌های بعضی شاعران و نحله‌های ادبی معاصر درس‌ها آموخته و هرگز خود را به این جریان‌های خام و انحرافی نیالوده است. وی با همه‌ی نامهربانی‌هایی که برخی از معاصرین او بر ادبیات سنتی روا داشته‌اند، همچنان به اصالت‌ها می‌اندیشد و زبان پرمز و راز غزل را برای سروده‌های خود برگزیده است. او برای بیان اندیشه‌های اجتماعی و عواطف و احساسات عاشقانه خود گاهی غزل‌سازی می‌کند و گاه، بالای بلندی‌های معنا را در مثنوی و یا قالبی دیگر نقش می‌زند. وی گاه نیز با انجام ظرافت‌هایی در شکل و قالب آثار خود، عرصه‌هایی از زبان نوین را تجربه می‌کند.

پایبندی او به اصالت‌های فرهنگی و ادبی اما گاه او را به کهنگی زبان و واگویی گفتار گذشتگان وا میدارد با این حال با ترفندی زیبا، خود را از این معضل می‌رهاند و بسیار جوان‌تر از میانسالی خود، لب به سخن می‌گشاید. مجموعه حاضر اولین دفتر شعر اوست که این‌گونه به زیور طبع آراسته شده و در دسترس مخاطبان شعر امروز قرار گرفته است. هرچند این مجموعه از پاره‌ای نواقص خالی نیست با این حال تمام تلاش شاعر بر این بوده است که در هر شعر جلوه‌ای تازه و متفاوت از خود بروز دهد. باید بتوان در این مجموعه‌ی شعر عناصر اقلیمی فارس به وسیله جستجو کرد چرا که شاعر این مجموعه، خود در سرزمین سعدی و نظامی بزرگوار زاده شده و چندان غریب نیست اگر بن مایه‌هایی از شعر این شعرای سرگ در آثار وی نمود آشکار داشته باشد. او چنان دلبسته این فضای شعری است که گاه کهنگی‌های زبان تن در می‌دهد و از انقلابات غزل معاصر بی‌بهره می‌ماند. بر این حال انتقاد راسخ دارد که اسیر قالب‌های خشک سنت نمانده است. باور او بر این است که در هر غزل به گونه‌ای تازه تر در شاعری دست یافته است اما در خراش متعددی از آثار وی نیز شاید به دشواری بتوان این تفاوت را احساس کرد. شاعر در این دفتر شعر، از میان ارکانی شاخص چون تصویر آفرینی، احساس، عاطفه و اندیشه بهره‌مند است هرچند از برخی تصویر آفرینی‌های زیبا نیز غزلیات خود را مشحون ساخته است. قضاوت نهایی در باب چونی و چندی شعر او به عهده خواننده گرامی است. اما بد که مجموعه حاضر، مقبول طیف وسیعی از دوستداران و مخاطبان غزل امروز قرار گیرد.

در پایان ضمن آرزوی سعادت و توفیق روزافزون برای جناب آقای الوندی عزیز که شاعر این مجموعه دلنشین است، شما را به خوانش دلسرودهای ارجمند وی دعوت می‌نمایم.